

Streszczenie rozprawy

W niniejszej pracy zajmuję się analizą i interpretacją Stanleya Cavella literackich modeli sceptycyzmu, tak jak je autor ten ujmuję w swoich odczytaniach wybranych dramatów Williama Szekspira. W rozdziale pierwszym zajmuję się omówieniem specyfiki wybranych kluczowych założeń metodologicznych Cavella w kontekście jego filozofii literatury oraz pojmowania dzieła literackiego. W rozdziale tym zajmuję się wyróżnikami metody filozoficznej Cavella ze szczególnym uwzględnieniem takich jej elementów jak filozofia języka potocznego i filozofia zwyczajności. W rozdziale drugim zajmuję się Cavellowską interpretacją *Końcówki* Samuela Becketta w kontekście Beckettowskiej, jak ją nazywa Cavell, strategii literalizacji znaczeń. Omawiam tutaj również problematyczność niektórych założeń Cavellowskiej filozofii zwyczajności, jednocześnie eksponując jej wartość heurystyczną.

Zarazem jest to dla mnie punkt wyjścia dla dalszych rozważań nad elementami Cavellowskiej koncepcji filozoficzności, w szczególności – omawianych w kolejnym, trzecim rozdziale – autobiograficzności i terapeutyczności. W następnym, czwartym rozdziale podejmuję próbę prześledzenia genezy sceptycyzmu w kontekście Cavellowskiej diagnozy, iż sceptycyzmu w istocie nie sposób obalić na drodze czysto intelektualnej. Na tym etapie wywodu wyłaniają się cechy specyficzne tej analizowanej przez Cavella postawy, która najpełniej wyraża się charakteryzowaną dalej w tekście dialektyczną współgrą dwóch elementów: Acknowledgment [Uznanie] oraz Avoidance [Unik] – z przewagą tego drugiego, co staje się źródłem tragiczności bohatera Szekspirowskiego w ujęciu Cavella. Zanim jednak przejdę do bliższej charakterystyki tak pojętego sceptycyzmu w analizowanym przez Cavella Szekspirowskim tekście, w rozdziale piątym charakteryzuję dwa istotne wyróżniki Cavellowskiej filozofii lektury, czyli Lekturę ocalającą [Redemptive reading] oraz Sceptycyzm w wymiarze literackości [Literary skepticism].

W rozdziałach kolejnych pokazuję i analizuję obecne według Cavella u Szekspira modele sceptycyzmu. I tak w rozdziale szóstym, dotyczącym Cavellowskiej interpretacji *Otella*, analizuję sposób w jaki Cavell rozpatruje narcystyczną wsobność i niezgodę Otella na otwarcie się na fakt istnienia *Innego*, *jakiego* uosobieniem jest Desdemona.

Kolejne rozdziały pracy stanowią egemplifikacje tezy Cavella o niezdolności przyjęcia przez sceptyka, którego uosobieniem są protagoniści kolejnych omawianych przezeń dramatów, odrębności, *odmienności Innego* z jego światem i jego obcością, której sceptyk nie jest w stanie zaakceptować.

W rozdziale dziewiątym, *Przezwyciężyć sceptycyzm*, analizuję zaproponowane przez Cavella odczytanie dramatu *Opowieść zimowa*, stanowiącego według amerykańskiego myśliciela propozycję wyjścia ze sceptycznego impasu. Interpretuję Cavella odczytanie *Opowieści* jako współbrzące z jego własną koncepcją przezwyciężenia sceptycyzmu. Cavella propozycja wyjścia ze sceptycyzmu jest związana z ideą *re-marriage*, a więc powtórnego, czy też odnowionego małżeństwa – z całą problematycznością tej propozycji, którą omawiam w tymże rozdziale w kontekście wybranych alternatywnych odczytań postawy protagonisty dramatu Leontesa.

Ostatni rozdział pracy stanowi moja interpretacja innego kluczowego elementu strategii przezwyciężenia sceptycyzmu wpisującej się w Cavellowską koncepcję teatru. Jak pokazuję, przestrzeń teatralna okazuje się ujęciu Cavella literalizacją warunków, w jakich sceptycyzm w naszych wzajemnych codziennych relacjach może dojść do głosu. W rezultacie badań okazuje się, że wedle Cavella, w owym losie postaci scenicznej, a więc Innego, możemy jednak w pewien sposób uczestniczyć. Zgodnie z jego filozoficznymi założeniami, jest to możliwe poprzez fakt performatywności struktury tej postaci, a więc tego, że jest ona skonstruowana w sposób domagający się od nas udziału w procesie jej scenicznego stawania się na naszych oczach.

W Zakończeniu pracy podsumowuję wyniki badań, analizuję wnioski płynące z Cavellowskich analiz sceptycyzmu oraz ich zasadność.